

RODRIGO DE MURGUÍA

Conto gallego

por

Rosalía Castro de Murguía.

I.

Un dia d' invierno, o' caer d' a tarde,
dous amigos qu' eran amigos desd' a
escola, e que contaban d' anys, o maldi-
to ministro de tres veces dez, caminaban
a bon paso un sobre unha mula
branca, gorda e de redondas ancas,
y entro enriva d' el seu pez que
non parecian amarrar d' el grandez
lixiriaz que llef facia dar seu dono.
O da pez, corra tanto como d' aca-

balo, que vendo o sudor que lle corrías
o seu compañoiro para la frente y as
puntas d'iz cabelos dixolle:

- ¡Lis, Lourenço, por que non mor-
cas un come-toxos que te leve este trac-
ya por estes caminos de Diz? qu' esto
d' andar levan a' pie por montes e
areales e los podoz cas.

- ¡Come-toxos! Andas e qu'ez montan
aqueles pra quem se fixem que n' é
Lourenço. Cabalo grande, ande ou non an-
de, e xa que grande n' o' podo ter,
sin él me quedo e sirvome d'iz
mangos p'ás que nin comen, nin beben,
nun lle fan menester arroz.

- Verdad' é qu' o' ten modo de
caminar e mangiar barato que nun
quer, ¡negro de min! qu' hora tenu
que pagar o' portage solo just

que von en besta, e non coma te, ne
 bez pez que Diz me dan. Po... mi com
 er, quanto d'andar yz xornadas en per
 naz alleaz para l'yz d'un non causen,
 e x' o dixen; debiaz merçar un farrou
 joain pr' o tuo descanso. May, si faz,
 com' o outro oxe o gano, oxe o como, que
 manan Díos tirá. Nun bez arrellos
 mi causa qu' o valla; quistando yz
 vivirichtas y az viviricheiras, o vino
 do Rivero e az ostraz da o Carril, o Lou
 renzo! debiaz casante qu' o fin o tem
 po vay andando, o anoy corraçes
 un probe d'ua lome faire vello e
 crobar de pelo brancoz antes de que
 poida ter manta na cama, e a
 formar para unha ocacion; e estou o
 Lourenzo, nun se faz mi mulher
 que tem a meu da cara e garde o

dineiro qu' um gana.

- Bem volta ben se lambe.

- O vento! mas sonhe faladarias? 20
derradeiro, pra qu'ez homens nascem
se non he prestoxuntare e'z mu-
lheres, filho da tua uag? (Lourenzos
ture.) seca te astipaches co regio das
seras, malo de ti. (Lourenzo volve a
tusir.) Levame Diz, si n' e' certo, e
tanto non amiras, si ora vineras
a carancha perra enriba d' um
farrapescio.

- Coitiparol'eu. No entiven namí-
nia vida, e penso qu' ora bamponeo.
Pro... sempre que penso fala de ca-
sar, dam' um ha t87 que... quem!...
quem!... seca cito, n' e' boa sinal.
- Non ch' o parece, Xan?

- O que me parez e' qu'ez ra-

budo com'az swaz de cochol, e co
venche xa da riacenza, que nun poun
lo ben que t'astimo deixe de conoçer
qu'erez atravesado com'az sangrexaz.
Nun podo adivinar por que falas
mal d'az mulheres que tan ben
te querem, e que te arrolan naz
fiadas e naz festas com' a filha
de rey, e sabendo que tua nay
fou mulher, e que si tua nay non
fou bi non viveraz o mundo
como caol' em de banhos.

— Nun moito se perdeu anque
nunc'aca chegarai. Que mellor
que andando pro-logz caminhar pra
ganhar o pan da boca, e mellor que
rechinar naz festas e non naz fer
tas com' meninas que caras se
venden sin valer um chavo, en-

ganando ay homes, estaria abó na
mente de Díoz.

- ¡Dianore d' home! que mesm'
ay veces premio d' eres de aquelas que
saudan o crego uolo por que non
digan, l' poiz ti es domo de decir
canto queriaz, pero en tamén che
digo que me fai falta un acha-
guino, e que me non caiau an-
tes d' a festa, así Díoz me dé san-
de.

- E premiata el leñore que non
sudey morto, Xan, amqu' ora é
inverno, qu' entonces si qu' uela
tiriraz maiç que en, cando de-
casar me falan. L' adivirtoche
que tenaz fino de non matar
caminoz na festa, qu' é mal
encomenzo per un casado por

agudo d'az coruas retortas que se quin-
dan o pé da porta, e xa se sabe
que sur mal tira por entro; Dio-
niso!

- Ibi quez saber que xá me van
parecendo contos de bella, polo seo
que se fala de coruas e da mal-
dade d'az mullores.² poiz cando se
nesta nova terra se dá en decir
qu'un can milion sea certo ou
non sea certo, corr á bola e má-
tase o can. Maiz en por mim chi
negro que n'atopey, nunca e
mulher solteira que non se fixe-
se muy rogada, nun casada qu'
o seu home comigo falase; e pa-
rencia que ainda non fago tan
mal rapsaz, amqu' o deulo sea fa-
chonda.

— I qu'ero vay, no axitarre, e si
seca n'acertache, Xan; c'ó demais,
com' un home queira, non queda
car traz palleiro. Si ik' o digo, n'
hay n' este mundo, muij mulier
bla proyz homes, qu' aquela que
oy pariu, y au arruenga d'elaz
coma do demo, Xan, qu'á mulier
demo —, segun di non sei que
santo moy sabido; y ó demo, has
m'á crío lle fay oy cornos de lon-
xe.

— Volta c'oz cornos.

— E per sabido que as harto
mal che fay, momedaloz, éi por
que xa che dan sombra dende o
tellado d'a qu'á de ser tua mu-
ller.

— seca me queres aquellotrre!

Poco a poco, Lourenço, que em de-
bez falar assi de quem non conheç,
nun today laç mulheres han de ter
o olho alegre, que de mortos en reg
por quem se pridera pôrter, non
em-ha, sinnen cen vidaç.

— O dito, dito queda, que cando
en falso é com concordia; e repór-
che que rendo mulher, non que-
do por nengum-ha arique sen
condeça ou de sangre nobre, como
zolen decir, qu' um-haz e outras
form feitaz d' um-ha meima
mara é coxear do mesmo pés.
Diz que may libre do meu lar,
qu' ora no lar alleo ainda n'
am az capto.

— ¡A! ladrón d' a honra allea,
levecte a dentro s' em quixera!

que confiraz no do men, qu' o
pensamento de que quixaz forey
que manteor muller p'ri un
rabudo coma tu, fome p'ore
os cabelos dretos, e o entendimien-
to psonatible. Pro... falenz eran-
zoz, Lourenço, coma bez compa-
nierz, que sonoz. Ti ey mas lieto
qu' eu, ben o vero, e' por dond' an-
des rabes t' amarás qu' admira,
mentraz qu' eu me qued o' po-
d' o lume, rendo com o' proce-
fenes e' cantar os gritos. E con-
tro, conto vai no curau... pro
ecto de qu' az h'az de postar ho-
doy nunha manada, sin dei-
xar unha p'ma min, vallame
todoz los cantos que me fay,
suare; Vaya! dime que ainda

viches mulheres baix, e que non to-
daz lle salen prouer a un home
limundo oy cornos na testa.

- Today, Xan, today, e por dy Xan,
ainda maiz; que mesmo parez qu' o
morn ay atenta.

- Condenicado de mim, que segu'
e certo! Pro men faga e mina
maiz, cadronece, e que baimen me
queria carare; que mesmo se me
van oy olloz cando vex' o amoncicido
un matrimonio que fala paixen-
to contado a porta da sira, men-
trez corren oy meninos a laiz d' o
luar por embaxo d' ay figuiraz.

- ¡Daire, o'aire! je deixate de fala-
duriaz! paixento que paixento, fa-
meis se dan velicos e rabunadas,
e paixento se dan oy figaz.

- En verda^de, malo me voi pare-
cendo^r casirio, pro molto me te-
mo qu'a aficiⁿ non me faga
prevaricar; masz sempre que me
case, casarime cum^{la} do meu
tempo, cheira de carnez, con xan-
cio e facendosa, que ponda que
noso n'ixa tanto mal... i Que
me diz?

- Tu^r es kerpo cum^{la} ha bona.
Si te lo deuo, Xan, y ora estar-
me facendo az coihazar, e o ca-
sario. Por tu entendido que
non hay volta sionor que Dio
lo mande, que trabandore d'a-
queto dia frangueras d'az mu-
llerez, todaz distan comaz certaz
e con comia si non tivesen
praz.

Tri falando Xan e Lourenço, iban
chegando a cerca d'um lugar; e co-
mo xa de louxe emporçam a sen-
tar berro e chorro, despois a um al-
to, fór saber o que alto parabac,
virou qu'era un enterro, e a um
rapaz que vinha pro lo caminho e
pregunhavalle pro lo morto, e
respondelle que era un home
e unha mulher qd'inda mora
quedala vinda e sin filloz, que
nunca tivera, e qu' o morto nun
era nativo d' aquela aldeia, pro
que tinha n' outra bandiraz.

Foi o rapaz, e Lourenço chegan-
do a Xan dixolle entoneuz:

- Ibi que, Xan, que che faga
vor o que son az mullerez, que
ora a sciam e boa?

— I l'poiz, como?

— Fazendo qu' era vinda, que
nou rey quer é, vim vim na mi-
ma vida, me de' necta mesma
noite palabria de casamento pra
d' aqui á mar mey.

— I l'bi estar cordo, Lourenço?

— Mayz que bi, Xau; i gnez ou
non gnez?

— L'poiz ben bolo. Vamz á apre-
bare, e si ganaz, perdo á mina
mula branca qu' herdei de meu
paiz logo fará un ano, e qu'la
estimo por sítio, e por ser boaz
com as muias d'oz olhos, Cura-
rei me entorpeç do mal de casor-
ro; pris si bi perdes, bez que mor-
car um farrapero e non volves
á falar mal das mulherez, muias

xoyaz, qu'ânda ay quero malz, que
a mula mulina bianca.

— Apóstolo. Báixate, poy, da e
mula, e fay de id ahora tod' o que
ch'en diga em chistar, e haxtra e
matan pro la freca, sin ti e'z Xau,
sin en Lourenço, sinon que ti e'
meu criado, y en son seu amo. A-
gora ven briz min fondo conta
da mula, qu'en irei diante, e
di a todo amen.

Meu dito meu feito.

Lourenço tirou diante, e Xau,
volvome á pe, indo detrás, e a mu-
la pro-laz bridaz que eran monaz
asi com e'z devaiz arreaz, e metian
mota pantalla.

O mesmo tempo que e'z íam
chegando o Campo Santo, má che-

gando tamén ó entero, rompendo
a mancha ó estandarte negro e
algo fundo d' a parroquia, e
crego y ay milleres que lle fa-
cian o pronto, tirando turram-
do pr' loz peloz como si foren
comia allea, llevando hasta en-
rucare, e agarrundos a tumba de
tal de tal maneira que non
deixaban andar ó qu'a levaban.

- ¡Ay Anton! ¡Ay Anton! desia un-
ha, pronunciore com' a Madonela,
çay may enverzadaz enriba d'ha
cabesa. Anton, meu amigo, que
sempre me deciazi: - ¡Ay Anton! Ma-
riguita! como me bosaliz no
camino; ¡Ay Anton! Anton, que xa
non te sera maiç!

Y entre indio arrastró atraz

da caixa, e pegando en si, decia tam-
bien.

— ¿En donde estás, Antón, que no
me me falaz? Antón, mal poradí-
to, que dice fixeron as mías mas
un cabrío de leño crudo e nos pu-
eches, Antón; ¿quien ha de pôr
agora a tua chaqueta nova e
eles cabrío, Antón?

H a vinda, y un dia sobrinhos
da vinda, todaz cubertos de ba-
ula, vestidos de luto, e os perni-
citos desfeitos de tanto lurrar
por elas, e os ipsas desatadizas, ber-
rando ainda mais; sobre todo á
vinda, que indo de condado en can-
do a meterio debuxo da mesma
tumba, de donde a finan qu'ar-
rancar por forza, decia:

- ¡Ay meu filo! ¡Ay meu
filo, bonito como unha prata
e roxito con un surto, que co-
do che vays come la terra as tuas
carmitaz de manteiga! ¡E hi vay-
re meu filo! ¿Si vistes? ¿Quen
será agora o meu acheguado,
e quen me dirá como me decia-
rá, meu ben! - Come Margari-
dina, come pra engordar, qu'o
ben e meu, Margarida, e si te
coxaz, tamén a mim me pone-
ce qué estou coxo? ¡Adiós, meu
filo, que xa nunca mais dormi-
renzas xemelgos n'un leito! ¡Que
me dera ir contigo na bumba!

(1) Nalgum-has aldeas de Galicia solen as mu-
lheres chamar tios os móridos.

gal, mita xina enterrase ó meu
coraron!

Ahi a viudita se desdichaba se-
gund ó mortol, candio de respon-
se, metiendo Lourençol entr' as
mulleres cubertoz az olloz e l'an-
spanol, e galoncandol como si
lle salise da yalma, exoramou
beriandol ainda mayz qu'az del
prantol.

-¡Ay, meu filo! ¡ay meu filo,
qu' ora vexo ir mortito nesa
tomba! Nunca en aqui vivira
ni pra non t'atopar vivo, e n'te
que po lo testamento, que fixechos
en favor meu deixandomo p'ntol
ardiental, que sempre te quixon
com a pay, e esto de que me
habiaz de chamarl para despe-

diste de mim e que key, de ver
xa morto, partem az cordaz do co-
razon. ¡ay! meu filo! ¡ay! meu
filo! que meusso me morro e a
pena.

Cando esto oiuu toda laz do fran-
to, puiteron irredor Lourenzo, que
mesmo se desfacia á una de tan-
to dor como parecia ter.

— ¿l logo h^r como te chamaç, meu
filo? lle preguntam muy compa-
decidaç d'el.

— Eu chaimome Pauelruco, e sou zo-
brido do meu bho, que me deixou
por hardir e me mandou cha-
mar por unha carta pra se
despedir de mim antes de morrer;
sou como tiver que andar moita
terra, xa solo o podo ver na fonda.

¡Ay, meu bío! ¡Ay, meu bío!

- ¿L'bi d'inde, moso?

- En son da terra do meu bío, vol
var a desir Lourenzo, rebancando hasta
contarselle á fala.

- ¿L'ben bío d'ond'era?

- Meu bío era el'a minha terra.

L'ain qu'o poideran quitar d'este,
Lourenzo, prosequindo co punto,
fouie achegando á vindinha, que aim
da pro antraz lagoriz que l'a cur
bian poido atisvare aquel moso
garrido que tanto choraba pro-lal
meu bío. Compraz que se virou xem
ay, logo lle dixo Lourenzo qu'era e
o herdeiro do difunto, y ela mirou
noso no con moy bz ollaz, e acabad'o en
muito pena, dixolle que tita qu'ir co ela
á sua cara, que n'era xusto pa

me n'otra o sobrito do seu ho-
me, e qu'ari chorarian xuntas á
me dignaria.

— Disgracia morta, j'ay! ame si!
dijo Lawrence, pro... con solá de vez
que c'lo qu'el me dicen como fa-
cerle decir morta, miraz pro la
yalma, para que el descansse e poi-
damos ter noz tamen mayor con-
solo aca' na terra, e'lo fu n'a sia,
Quiz mandanz ter pacencia e'lo
traballos, e... que quiraz que non
quieraz, como dix'o yoitro, a ter
vita cai emba d'lo confitus noz
noz, e... ¿que hay que facer? noz
tamen temoz qu'ir, qu'ari e' o e
mundol.

Ahi palando e chorandol, forna-
ren caminio d'a ora d'a vinal,

e Xan qu'iba detrás, e' o a mula
e que n'm principio non enten-
dera nis chincas do que queria fa-
cer Lourenzol, conuenzon a emrgare,
e paroull' ai pro-laz carnez unha
especie de escallopio, pensandole
en s'ria á perder a sua multa
branca. Angui a ver o dor e qz ba-
goz d'a vindura, que non lle dei-
xaban de correr á fis pro-la cara
afixida; volceu a ter confianza
en Díoz e n'z mulherz a queriam
ben queria.

— E voz, n'a sia, é terez un uitio
pra meter esta mula y o meucria-
do, qu'un e outro de punto cam-
nare better causaduz coma rapoz?²

— Todo terez pra vez, sobrinho d'o
meucrio que mesmo con verdez

pareceme c'lo estou vedado, e ser-
me de muito consolo.

— Deuchos e a viudinha oz conso-
los qu'appa; murmurou Xau p'm
ii mekendo a mula no pescoco.
Por de iuto a' caro, atiada com
bento de si mesmo, ainda hay la
mula.

E c'lo esta espernana p'nos a comer
com muitas gavaz, un bo aracalde
lacoa qu'a vinda lle dou molhão
d'os unha cunca de vino d'os
Receiroz qu'ardia n'un caendil, e
que ll'elegrou a festana, mentres
zia e sobrindo estaban ab'o s'uriba no
sobradil, falando d'a herencia e
do morto, coz qu'oz acompañabau.
D'esta maneira passou o dia, e
chegou a' noite, e quedaron soloz

na casa á vinda, Lourenço e Xan,
que dez que vin errar as portas
estivo á axoxo, o' correron para
na milha branca, á valma en
Lourenço, e a esperanza en Diogo,
que n'era pra menos. Non vin-
pena ven comia a vindima e Lou-
renzo foron ceando, entr'as bagoxas,
unz bocados de porco e de vaca que
se punxen med' os cristianos, e unz
xarras de vinho, que foron capaces
de dar animos o peito maiz an-
gustiados. Pró o meymor tempo
nada se falaba d'os particulares,
e Xan non podia adivinare co-
mo o auxiliaria Lourensol, pra
ganar á aposta que via por ma-
os. O fin trataron de alin declarar,
e a Xan puxeron sell' os cabelos.

breito, quando ven qu'en toda casa
n'habia maiz qu'a cama d'el
matrimonio, e qu'a vinclita han-
ta pellejera que p'ra que Louranro
se acerque a el, qu'ognal h'ro
qu'obedecer, ind'ela, envolta n'un
mantol n'interce tetraz, e un
tabardol que no sobrado habia.

Xam, e a yalma nun fin, vini-
dose al sayadol, donde lle osta-
ran un-haz pallaç, coma a
vinclita maton o candil e todo
quedou az escuaz.

— H'ica quedaraz conigo, minha
mulhera branca, y abafe que se
viv perdida, encramen entoncez;
e fin az mulheres foron feitas
d'una ha nra costilla e algo han
de ter de lo, salame, v'ndima,

salvame d'este apocal, qu'ndre
seré capaz de me casar contigo.

Deste modo falava Xan pra si,
simqu' o mesmo tempo non po-
dia cerrar olhe, qu' à cada parol
lhe parecia que ruxiam as pallas.

Ahi parou unha lona longa
en que Xan, contento, xa iba dor-
mir descuidadoe, cando de pronto
oyeu, primeirao un soñiro, e'
~~desfaz~~ d'outrol, cal d'aquelej su-
piriz fren d'alma d'outro l-
mundo; estranhezme Xan, a en-
quise pra escoitar mellor.

- ¡Ay! meu filo, meu filo! disse
entre a viudora; que fria es-
ta nesto trabadoe, pro maij
frio estaz ti, meu filo, nesa hor-
ta, nra que te vai convere!

— ¡Ay! ¡menbio! ¡menbio! exremo
lamento da otra banda,
como si falase conigo mesmo;
ento en acorde de ti, que en es-
tar no quente, e ti no Campeol
santo, n' um leito de terra dor-
la xarmon bez compaia.

— ¡Ay! ¡Portunculo! volven a' e-
dicio a vinda, ¡que sen' dehi
n' aquell bitato, meu queridi-
no; cando en qu' estan baixo cu-
bento, bu! bu! bu!... ¡que frio e
vaz! tembro como si travesse a
perfuria! bu! bu! bu!...

— Mira bia!

— ¿L seica non dormez meu no-
brido?

— L seica voz tamponcol, n'a-
ria, que voz sento temblare com'

unha rara verde.

— ¿Como quex ti que durma, acor-
dandome nestas noites de xiatae
e o seu bío, que ora dorme no Cam-
prosonto, p'ro com'a neve canta
se él vivira durmindo a ambas
quentinas nese leito donde ti es-
tás.

— ¿E non podíades vez poservos
aqui nun ladrío, anque fora
envolta no mantelol coma estadez,
que autre tra e sobrío e o
mesmo que autre may e fillo, e
ainda may, habéndol necesitat
comer agora, xa que non querés
que eu vaya dormir s'chan, que
me uno de dorros un frabol e o
dor e o frío, ye' pecado m'aria,
tentar contra a saude?

— Deixa, meu fillo, deixa qu' amque penso que mal n' oubera en que ou me deixare ó laço dun robalo como ti, envolto no mantebol e porriba da roupa, estandol coma estou lembrando, ah! ah! ah! .... quereme ir afacendo, que moitas de estay moitez han de vir para mim nu mondol, que dantes for rica é carada, agora sou vinda e probe, e tanto bien meu, agora ten é, qu'a mim non me queda maiç qu' o ceo y a terra.

— I... fiz, minha ba... fizui pra entre doas pecadorez, e sin que nadie n' oya maiç que Dize, vauroz a decir, qu' eu sei d' un home rico e d' a sangre,

— O voso desprazante que si voz qui-
xiradez, tomariayz por muller.

— Cala, sobrinoz, e no me falez
d' outro home... que tñda pares
que o que tiver esté vivo.

— Deixa' minha fia, qu'au non
perderedes min cara, min leito, min
facenda qu' é moi - perder d' am-
bra voz; sin contar c' o meu bix, a
quen ll' ei de dizer moitas miras
com a dix, ten o' suo pra que
descanse e non voz venha a cha-
mar mayz nosbez d' inverno. Asi el
estara' alo' ben, e voz aqui; e se el
vivira, non outra cosa voz acone-
llara, sinton que tomaredez a
toda outra vez home d' a mal
sangre, lle deixon o qu' el e voz
conéchedez xuntoz na sua vida.

— Seica vez razon, meu sobrino,
pron... ¡Pele era o teu pensamento
po' tanto — meu Rio! por que' no
me deixaste andez de morrer; qu'
entoncez em o fixera anque fora
contra voluntade, solo pro' de
serone?

— B-la minha conta, t'a bial,
que se meu bico mada vez dixo,
say por que se lle esquenzen
o o conto das agoniaz, e non
vez estrane que a calquera e
lle param outro bantal.

— Fez rmon, fez, a morte
moy negra e na aquela hora
v'esquenca. ¡Ay! meu Rio! ¿Que non fixera eu por
che dan quanto? ¡bu! bu! bu!...
¡que frio ray!

— Vnde pr' aquí que si non vay
anáiz, dixivez qu'en son o que
vez quer por muller.

— ¿Tí que me diz home? firo a ver
qu'o activísei logo, que colo un so-
brino d'o meu tio lle quixerac
cumprir aí voluntade . . .

— Pro e' ser, fina que ser d'a-
qui à un mez que despois tenho
quin a Caiz, en busca d'outrae
haverencia e quixerac qu'autex
quedaradez outra vez dona d'o
que fay voz. O qu'ha de ser, sea
logol, qu'o fin meu tio hauyol
de estar descando desda a tomba.

— ¡Ay! ¡men tio, men tio! que
sobrino che don Díaz, que mes-
mo d'olho parecera que her-
tau vindol; pro... meu fillo . . .

é ainda moy cedol, e angue si
e maiz en nos volveranç a ca-
sar e to a entencion de lle faer
honra e recordar o difunto, o
mundo marmura... e...

— Deixarey el mundo, que ca-
saremy en secreto e nadie se
sabera.

— E poy ben, meu sobrino, e so-
lo poy qu'ez da sangre d'omau-
tar, e xa que me diz qu'ha d'
alegrar n'a tomba de vernes-
xintos... e to demaiz... ¡ay! Dijo
me valla... ¡eu queria lle morir
a meu tir! ¡bu! bu! bu! bu!... como
xia.

— Vinda pro'onda min envol-
ta no mantelol, que n'è pescado,
xa qu'habez de ser mina mulher.

- Pro... ainda n'a son, menino,
e tenho remorsos... ; bu! bu! bu!
que fruto me da pro-la cabeça
e pro-lo corazón.

- N'a sia, vinde, e deixarei d'
atentar contra saude, que ate al
pecadoez antez de corar, témonos,
que confessare.

- Frey, logo... reyz, que necessi-
ta un pouco de calorinho.

Estantez intírome panadaz, mi-
xiron az pallaç, e a vinda escra-
mou com muita dolore.

- ¡Ay! ; minha virxeu do Car-
men, qu'axina te ~~perdo~~ ofendo!

- ¡Ay! ; minha mulha branca,
qu'axina te perdo! marnuron
estantez Xav, com sentimentos
e com coraxe. Chegandose em se-

quida porta do sobrado, berrau
com força:

— ¡Meu amo, a casa arde!

— Non arde, home, non qu' e res-
coldo.

— Priz rescoldo ou lúa? Agora
non viñedes vóume c'á mula.
L Lourenço, saltandol d' un
golpe ó chan, dixo: «Quaré,
logré. — ¡Esperaine, n' a trae
que logo volvo!»

L hay cen anos que foy esto, e
ainda oxe espera a vindinha
pro lo sobrino do seu fillo.

J. M.